1116
L'*estoig*
(*ALDC*, VIII, 1789. L'*estoig*)

Estoig, "capsa per a desar-hi un objecte, un adreç" (*DIEC*), doc. al s. XIII, és un deverbal de *estotjar*, *estojar*, del llat. vg. *STŬDIARE, der. de STŬDĬUM 'esforç, aplicació, zel', amb la var. *estoi*, que apareix només en contextos en què el mot va seguit de consonant sonora com *estoi bo* 74, 75, 77, 81; *est*[ø]*ig* 7, amb la U llat. > [ø], propi del capcinès; Guiraud (ap. *DHLF*) ha proposat un altre ètim, que rebutgem: *EXTUICARE, resultat hipotètic d'un encreuament de TUERI i TUTARE 'protegir', que hauria donat el fr. *estoiier*/*estuier*. *Estoig*, que va influir en el canvi de *estojar* en *estotjar*, coneix una rica exemplificació medieval i moderna, documental (veg. *DCVB*) i lexicogràfica (Torra, 1640; Lacavalleria, 1696; Esteve *et al*., 1803; Labèrnia, 1839); la *o* correspon a una Ŭ del llat. vg. (< Ū del llat. cl.), que trobem també en el port. *estôjo*, asturià *estoyu* 'calaixet on es guarden joies', i que està en relació amb el mot matriu *estojar*, *estotjar*, mantingut amb [o] en mall.

Una mirada a la distribució de variants fa cridar l'atenció sobre la gran àrea de *estuig*, de Salses a Tortosa, bona part del val. i l'eiv.; var. *estuit* 22, 69 (a partir del pl. *estuigs* i en el context *estuit bo*); *estui* 185 dins el context *estui bo*; *estu*[ʃ] 157. La presència d'aquesta variant es pot interpretar de diverses maneres: **1**) expansió des del ross. (o a causa de la immigració occitana), on *estuig* es documenta ja al s. XIII, pel contacte amb l'oc.; **2**) extensió des del cast.-arag. *estuch*[e] (var. *estutx*[ə] 17; *estu*[dʒ]*e* 146), que ha penetrat en la franja del cat. nord-occ. ponentina i al nord i sud del val.; **3**) extensió a la resta del Principat per la seva castellanització progressiva. El que és probable és que el val. de l'àrea de *estutxe* hagi adaptat el cast. *estuche* provinent del murcianomanxec, traspassat després a l'eiv., tan sensible a solucions valencianes (*dacsa*, *furó*, *amprar* 'manllevar', *bellota* 'aglà', etc.; cf. Veny, 1999 a: 102-106); aleshores *estuig* s'hauria imposat sobre l'estrat anterior de *estoig*, testificat en els lexicògrafs valencians (Ros, 1764; Sanelo, 1802), però que en Escrig (1851) ja alterna amb *estuig*. La relació de *estoig* amb *estojar* resulta evident; podríem pensar que la pron. *est*[u]*tjar* en cat. or. hagués influït en el canvi vocàlic (*est*[u]*tjar* → *est*[u]*ig*), però ens aparta d'una tal interpretació el fet que aquest verb es considerés antic ja en Esteve *et al*. (1803) i Labèrnia (1839).

Estem, doncs, quant a la història de *estuig*, davant un conflicte entre doc. i àrea fonètica actual. Una conclusió provisòria: el men. i mall. són els únics dialectes fidels a la forma genuïna, *estoig*, dotada d'una rica exemplificació en cat. al llarg dels segles i reforçada en el mall. per la relació amb *est*[o]*tjar*; el val. va acollir *estutxe* del murcianomanxec, adaptant-lo en una part en *estuig*, mentre que la franja ponentina del cat. nord-occ. la va rebre de l'arag. sense adaptació; el ross. *estuig* és hereu del veí oc., mentre que aquesta forma principatina pogué obeir en part a l'expansió rossellonesa, en part a la castellana.

També han aparegut els sinònims *funda* 173 i *capsa* 89; igualment l'estoig figura entre els *xirmes de fumar* 78.

Estoig és l'únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

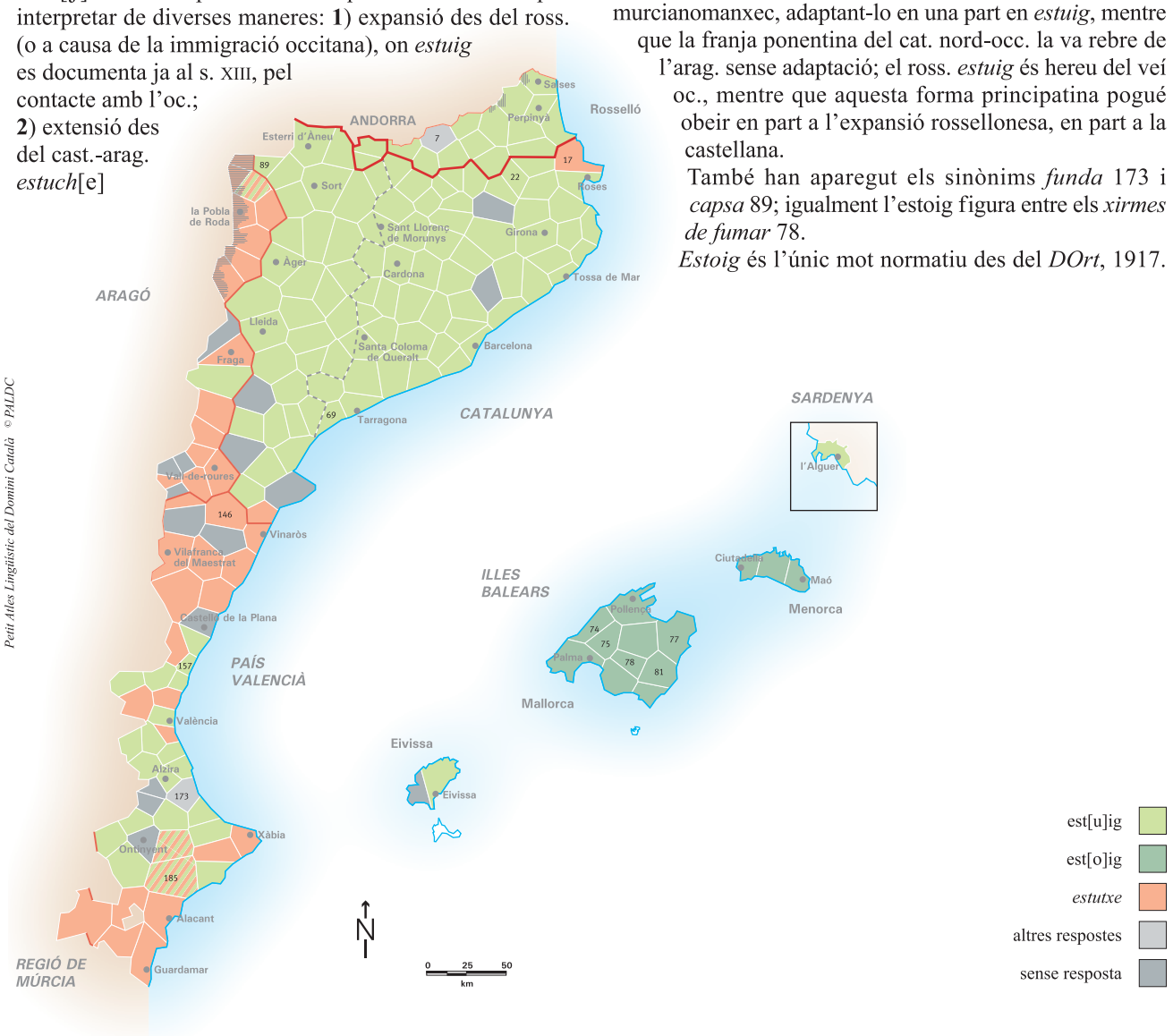

Petit Atlas Lingüístic del Domini Català © PALDC